

Сприяння реформі соціальних послуг в Україні
Facilitating Reform of Social Services in Ukraine

**Децентралізація повноважень щодо
регулювання у сфері надання соціальних
послуг: проблеми та механізми вирішення**

1. Повноваження, делеговані державою місцевому самоврядуванню у сферах охорони здоров'я, освіти та соцзабезпечення

Повноваження у сфері охорони здоров'я, освіти (ст. 32 ЗУ “Про МС”)

- Забезпечення доступності медичного обслуговування
- Забезпечення розвитку і удосконалення мережі лікувальних закладів, медичного обслуговування
- Вирішення питання про повне державне утримання сиріт та дітей, позбавлених піклування, в інтернатах, дитячих будинках, ПТУ...

Повноваження у сфері соціального захисту (ст. 34 ЗУ “Про МС”)

- Місцеві цільові програми
- Поліпшення матеріально-побутових умов соціально вразливих верств (інваліди, ветерани, громадяни похилого віку)
- Вирішення питань про надання пільг і компенсацій

2. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сферах охорони здоров'я, молодіжної, сімейної політики та соціального забезпечення

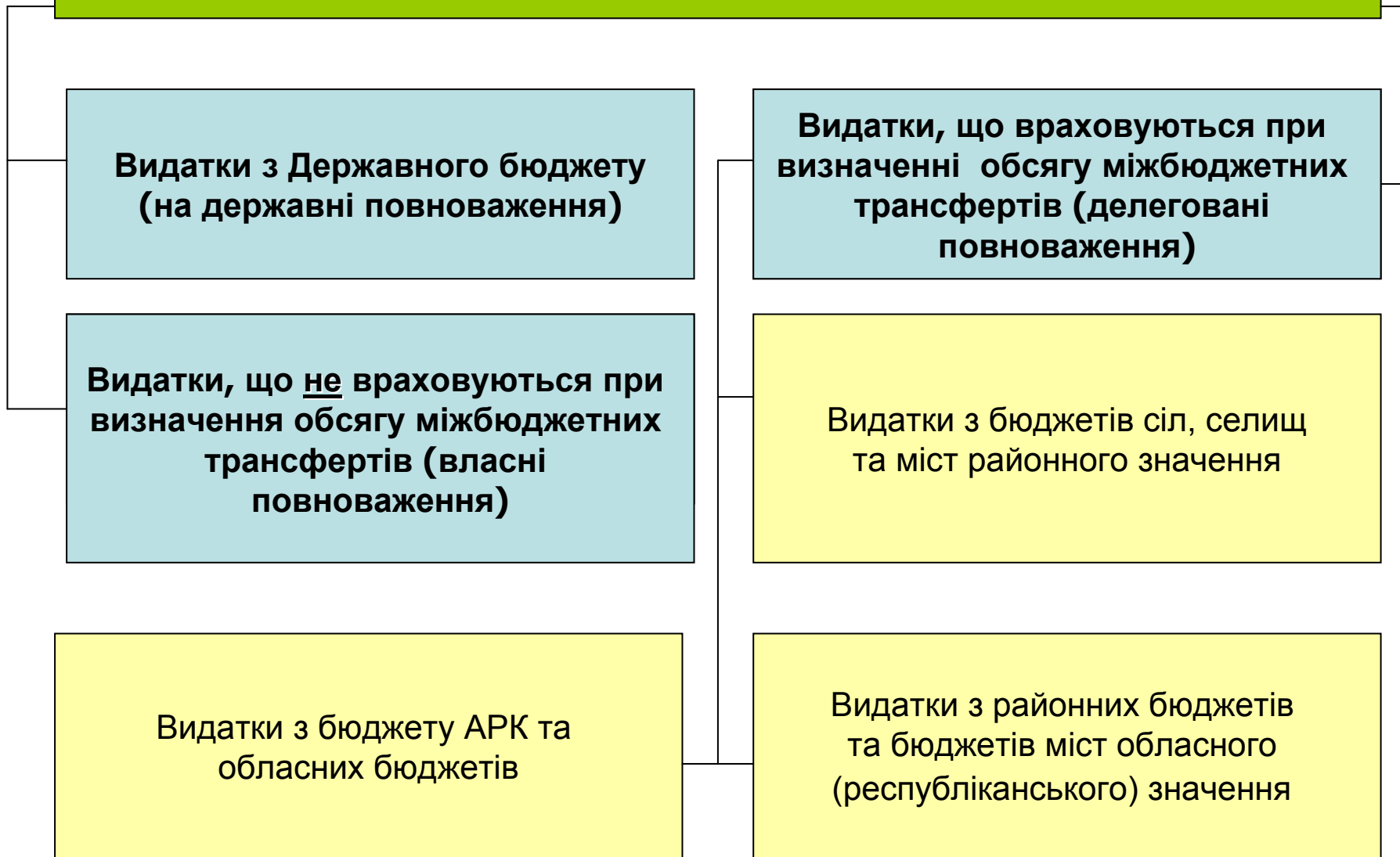
Повноваження у сфері охорони здоров'я, сімейної та молодіжної політики (ст. 22 Закону про МДА)

- Виконання програм щодо обов'язковості повної загальної середньої освіти, здійснення загального керівництва закладами науки, освіти, охорони здоров'я, що належать до сфери управління МДА, їх матеріально-фінансове забезпечення;
- Вжиття заходів до збереження мережі відповідних профільних закладів, розробка прогнозів її розвитку;
- Організація роботи медичних закладів по поданню допомоги населенню, надання у межах повноважень встановлених пільг і допомоги, пов'язаних з охороною материнства і дитинства, поліпшенням умов життя багатодітних сімей;
- Сприяння роботі громадських організацій

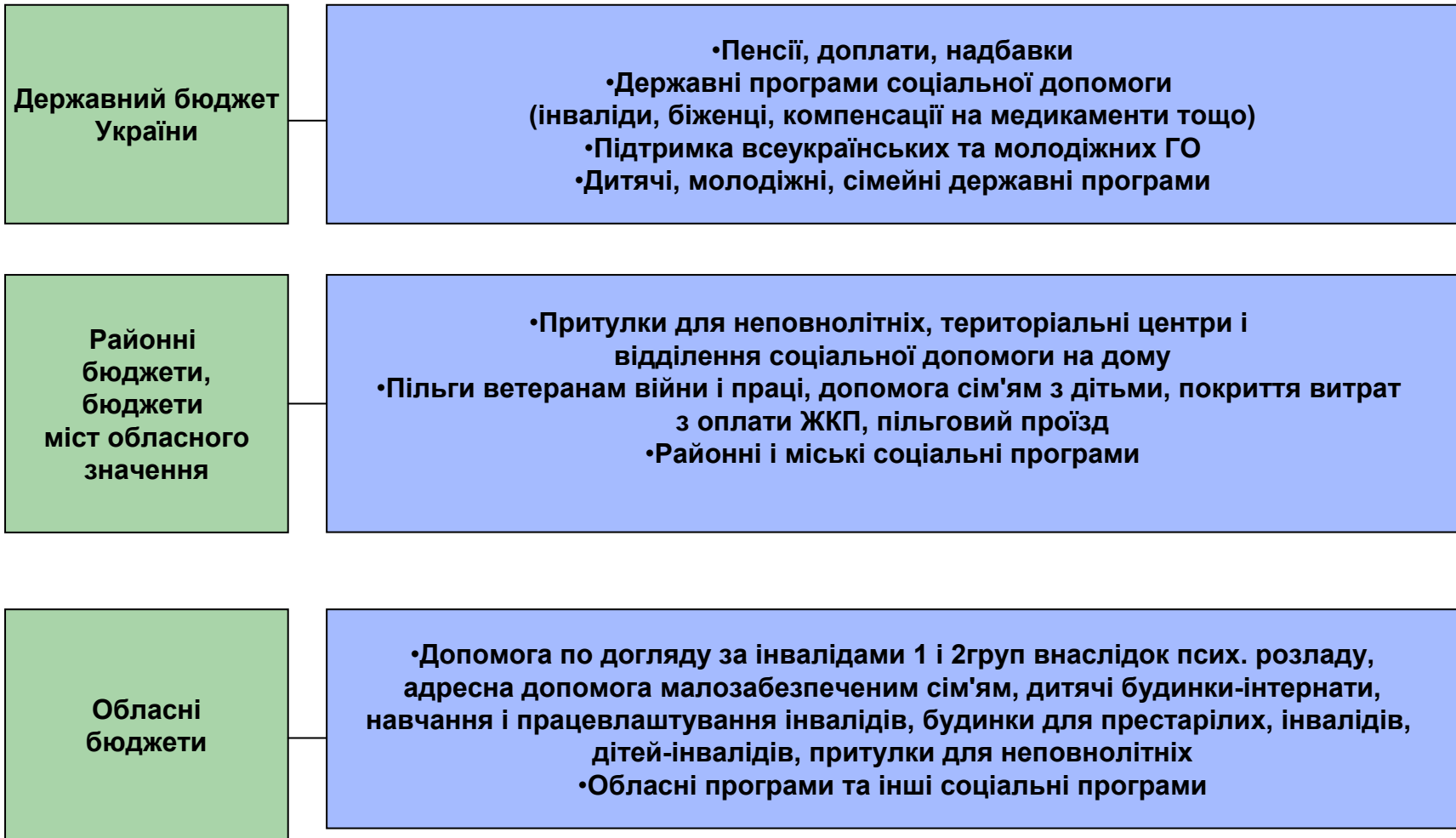
Повноваження у сфері соціального захисту (стаття 23 Закону про МДА)

- Створення мережі, забезпечення зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціального захисту, підвищення якості обслуговування в них;
- Розробка і виконання комплексних програм поліпшення обслуговування соціально незахищених громадян;
- Сприяння матеріально-побутовому обслуговуванню інвалідів, ветеранів війни та праці, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- Сприяння громадським, релігійним організаціям, благодійним фондам, окремим громадянам у поданні допомоги соціально незахищеним громадянам;
- Вирішення питання про утворення, реорганізацію та ліквідацію спеціальних будинків-інтернатів для осіб похилого віку та інших визначених Законом категорій громадян

3. Розмежування бюджетних видатків згідно з Бюджетним кодексом

4. Приклади розмежування бюджетних видатків на соціальне забезпечення

5. Компетенція держави і самоврядування в частині регулювання надання соціальних послуг: проблеми

- Розмежовано видатки, а не конкретні повноваження (ст. 32 і 34 ЗУ “Про місцеве самоврядування в Україні”)
- Критеріями розмежування видатків є: 1) чітко визначені типи закладів і установ; 2) категорії одержувачів соціальних послуг; 3) типи програм
- Форми і межі здійснення повноважень ЦОБВ і органів самоврядування в частині регулювання соціальних послуг на законодавчому рівні не визначено.
- На практиці держава самотійно визначає межі своєї компетенції щодо регулювання сфери соціальних послуг. Відповідно, управлінська самотійність органів самоврядування щодо визначення форм і меж здійснення делегованих їм повноважень суттєво обмежена

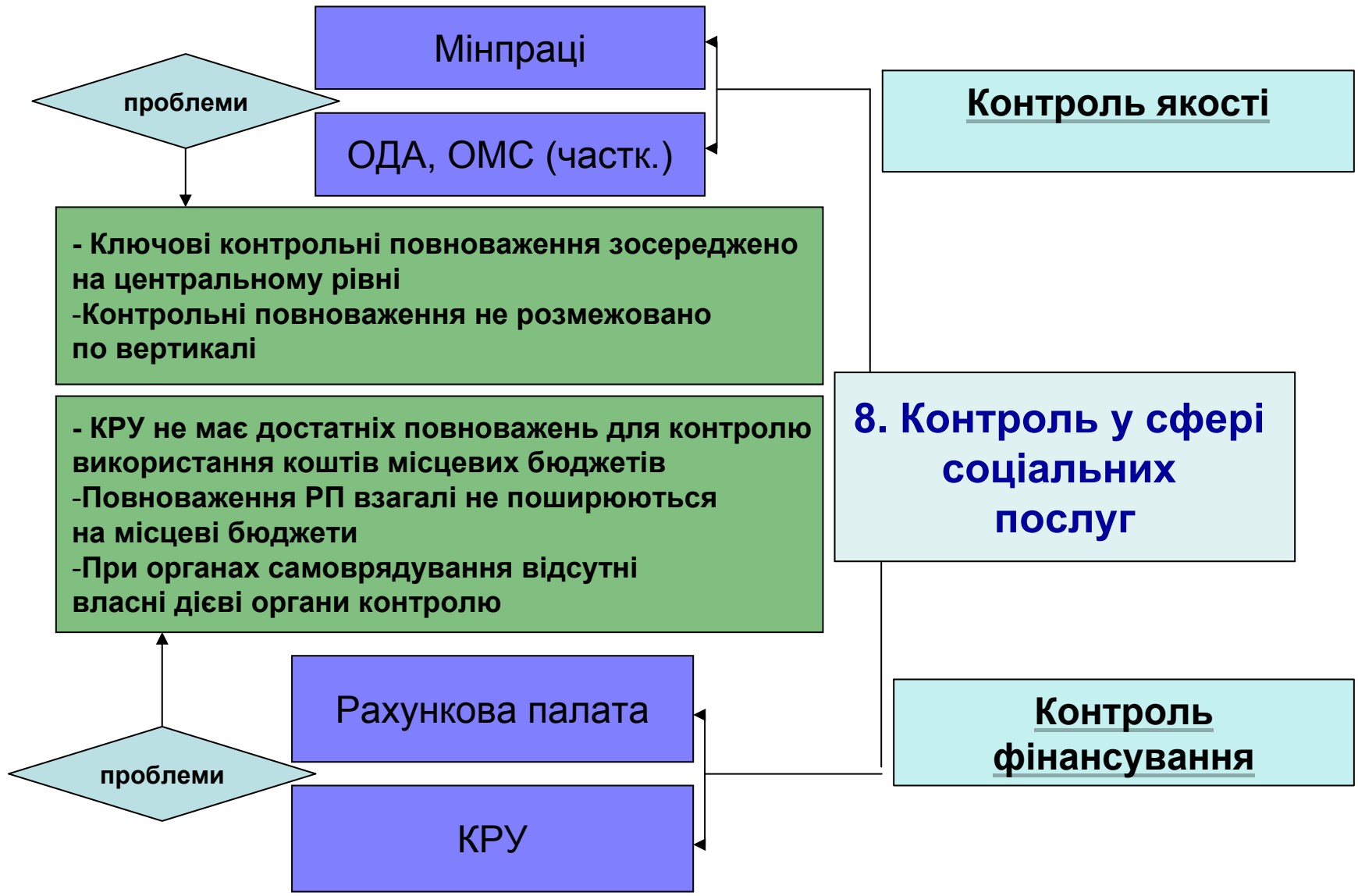
6. Проблемні аспекти визначення повноважень Уряду та ЦОВВ щодо регулювання ринку соціальних послуг

- Делеговані повноваження м.с. сформульовано “розміто”, основним принципом є галузевий. Повноваження ЦОВВ чітко не відокремлено від повноважень органів самоврядування у відповідній сфері.
- **Повноваження Уряду визначено нечітко:** уряд “вживає заходів” щодо зміцнення мат.-тех. бази стаціонарних закладів і установ, забезпечує виконання державних програм, проведення державної політики у відповідних сферах.
- **Повноваження ЦОВВ також визначено не чітко:** МінПСП “вживає заходів” щодо створення спеціалізованих служб для надання соціальних послуг”, “забезпечує належний рівень надання соціальних послуг”, “сприяє”, “організовує”, “забезпечує”. Аналогічним чином визначено повноваження Мінмолоді та інших ЦОВВ.
- Відповідно, створюються умови для **зосередження ключової управлінської ініціативи** щодо регулювання соціальних послуг в руках центру, а не самоврядування, яке здійснює делеговані повноваження

7. Роль “центру” в регулюванні порядку здійснення делегованих повноважень щодо надання соціальних послуг

- Затвердження норм матеріального забезпечення, харчування і нормативів фінансового забезпечення
- Затвердження типових положень про стаціонарні заклади і установи, визначення їх функцій та порядку діяльності (у тому числі – на рівні структурних підрозділів), режиму роботи
- Затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги або контролюють їх надання (ЦСССДМ, заклади охорони здоров'я, дитбудинки і т.п.)
- Визначення порядку використання субвенції на облаштування закладів, що надають соціальні послуги (ПКМУ від 14.03.2007 № 439)
- Визначення порядку надання окремих видів соціальних послуг
- Визначення видів діяльності, що ліцензується, і ліцензійних умов (ПКМУ від 31.01.2007)

9. Приклад: особливості децентралізації медичних послуг в Польщі

- **МОЗ:** стратегічне планування, кадрове забезпечення медицини, капітальні інвестиції, фінансування декількох загальнодержавних програм (онкологія, трансплантологія, кардіологія)
- **Рівень воєводств:** 16 спеціальних фондів - планування у сфері медичних послуг, регламентація порядку діяльності медичних закладів; управління закладами регіонального значення
- **Рівень повітів:** управління медичними закладами, що перебувають у власності повітів.
- **Рівень гмін:** управління закладами первинної медичної допомоги та окремими закладами, що фінансуються МОЗ напряму, місцеві програми

10. Напрями децентралізації соціальних послуг в Україні: стратегічні документи Кабінету Міністрів України

Концепція реформування системи соціальних послуг

Удосконалення управління видатками на соціальні послуги

Посилення ролі і відп-ті місцевого самоврядування

Вибір надавача

Планування і організація

Якість, обсяг, фінзабезпечення

Концепція реформування місцевих бюджетів

Розмежування видатків на власні і делеговані повноваження

Конкретизація видаткових повноважень місцевих бюджетів

Перегляд складу видатків, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів

**Основні рекомендації щодо розмежування
повноважень між МДА, ОМС і міністерствами
(за результатами обговорень в робочих групах)**

Ліцензування

Визначення потреб у кадрах

Затвердження засад надання окремих видів соціальних послуг окремим категоріям одержувачів

Затвердження мінімальних стандартів соціальних послуг

Стратегічне планування, планування видатків, організація та надання високоспеціалізованих послуг

1. Повноваження міністерств

Адміністрування Державного реєстру надавачів і одержувачів соціальних послуг

Наукове і методичне забезпечення

планування та здійснення капітальних видатків на соціальні послуги

Визначення порядку взаємодії структурних підрозділів ЦОВВ у сфері соціальних послуг

Визначення засад конкурсного відбору надавачів

Визначення обсягу трансферту на СП (спільно з Мінфіном)

2. Повноваження ОДА

Підвищення кваліфікації кадрів

Затвердження стандартів
інноваційних послуг
(за поданнями ОМС)

Ліцензування

Участь у перевітках КРУ

Планування видатків за
регіональними програмами

Інспектування/консультування

Ведення Реєстру
(на проміжному рівні)

Поточне управління закладами,
що фінансуються з облбюджету

Управління страховим фондом для оперативного вирішення
кризових ситуацій у сфері соціальних послуг

**Визначення конкретних цілей,
на які спрямовуються кошти
трансферту вирівнювання**

**Планування видатків
за районними програмами**

3. Повноваження РДА

Прийняття рішень з питань, віднесених до компетенції виконавчих органів сільських, селищних, міських міст районного значення рад у випадку, якщо відповідні виконавчі органи не здійснюють надані їм повноваження у сфері соціальних послуг (за згодою ОМС)

3. Повноваження ОМС

Визначення потреб, моніторинг

Ведення Реєстру
на базовому рівні

Затвердження стандартів, що
встановлюють вищі, ніж
мінімальні стандарти, вимоги
до надання соц. послуг

Участь у співфінансуванні
закладів, що фінансуються
з бюджетів вищого рівня

Визначення переліку платних
послуг, встановлення стандартів
і розмірів плати

Визначення напрямів
спрямування
трансферту
(для міст обласного значення)

Контроль ефективного
використання коштів
місцевих бюджетів

Визначення балансу послуг

**Незалежний
міжвідомчий контроль**

Вся повнота повноважень щодо
конкурсного відбору надавачів